

«Ὁδηγήσον ἡμᾶς ἐν τῇ ὁδῷ σου, τοῦ πορεύεσθαι ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου»
 (Ἀπό τῆ Θεῖα Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων)

α) Τό νόημα τῆς ἠθικῆς ζωῆς

Στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἡ ἠθική ζωή, δηλαδή ἡ ζωή σύμφωνα μέ τόν ἠθικό νόμο, εἶναι συνυφασμένη μέ τή θρησκευτική ζωή. Ὁ ἄγραφος ἠθικός νόμος, πού ὑπάρχει στό ἐσωτερικό μας, καί ὁ γραπτός ἠθικός νόμος τῆς Ἁγίας Γραφῆς προέρχονται ἀπό τό Θεό καί ἐκφράζουν τό θέλημά του.

Στήν Ἁγία Γραφή, ἡ πίστη στό Θεό συνδέεται ἄμεσα μέ τήν ἐφαρμογή τοῦ θελήματός Του. Ὁ Χριστός διαβεβαίωσε ὅτι δέν θά εἰσέλθει στή Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν καθένας πού τοῦ λέγει Κύριε, Κύριε, ἀλλ' ἐκεῖνος πού κάνει τό θέλημα τοῦ Πατέρα του (Ματθ. 7, 21). Ἔτσι ἡ ἠθική ζωή ἀποβαίνει «κατά Χριστόν» ζωή.

Ἡ Χριστιανική Ἠθική διαφέρει ἀπό κάθε ἄλλη ἠθική διδασκαλία στό ὅτι ἔχει ὡς πρότυπο τό Χριστό. Ὁ Κύριος μᾶς ἀποκάλυψε ὄχι μόνο μιά θεῖα ἠθική θεωρία, ἀλλά καί ἕνα τρόπο ζωῆς, τόν ὁποῖο πρῶτος αὐτός πραγματοποίησε. Γι' αὐτό ἀπαραίτητη προϋπόθεση μιᾶς ἠθικῆς ζωῆς στό χριστιανισμό εἶναι ἡ *μίμηση τοῦ Χριστοῦ*. Ἡ Ἐκκλησία δέ μᾶς καλεῖ ἀπλῶς νά ἐφαρμόσουμε ὀρισμένους ἠθικούς κανόνες, ἀλλά νά μιμηθοῦμε τό θεῖο πρότυπο καί νά βαδίσουμε πάνω στή ἰχνη του. «Χριστός ἔπαθεν ὑπέρ ὑμῶν, ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμόν ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἰχνεσιν αὐτοῦ» (Ὁ Χριστός ἔπαθε γιά χάρη σας καί σᾶς ἄφησε παράδειγμα, γιά νά ἀκολουθήσετε τή ἰχνη του. Α' Πέτρου 2, 21).

Ὁ χριστιανός καλεῖται νά μιμηθεῖ τήν ἀγάπη, τή δικαιοσύνη καί τή φιλανθρωπία τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λέγει χαρακτηριστικά: Νά γίνεις στό δυστυχισμένο ἄνθρωπο Θεός καί νά μιμηθεῖς τή φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ. Γιατί τό νά εὐεργετεῖ κανεῖς εἶναι ἡ κυριότερη ιδιότητα τοῦ Θεοῦ, τήν ὁποία μπορεῖ ν' ἀποκτήσει καί ὁ ἄνθρωπος. Μέ τήν ἄσκηση τῆς ἀγάπης καί τῆς φιλανθρωπίας ὁ ἄνθρωπος παίρνει ἀπέναντι στό συνάνθρωπό του τή θέση τοῦ Θεοῦ καί ἔτσι μιμεῖται τό Θεό.

Ἀλλά στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἐκτός ἀπό τό Χριστό, καί οἱ ἅγιοι προβάλλονται ὡς παραδείγματα πρός μίμηση. Οἱ ἅγιοι ἐπαναλαμβάνουν καί παρατείνουν τή ζωή τοῦ Χριστοῦ. Ἀποτελοῦν τό εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ πού συνεχίζεται διά μέσου ὅλων τῶν αἰώνων.

β) Ὁ λειτουργικός χαρακτήρας τῆς ἠθικῆς ζωῆς καί πράξεως

Στήν παράγραφο αὕτη ἐξετάζουμε τή σχέση τῆς ἠθικῆς ζωῆς καί τῆς ἠθικῆς πράξεως μέ τή λατρεία τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Κύριος μακάρισε τοὺς ἀνθρώπους πού ἔχουν καθαρὴ καρδιά, γιατί αὐτοὶ μόνο θά δοῦν τὸ Θεό (Ματθ. 5, 8). Πιο συγκεκριμένα γιά τή σχέση τῆς ἠθικῆς πράξεως μέ τή θεία λατρεία εἶπε τὰ ἐξῆς: « Ἐάν, ὅταν προσφέρεις τὸ δῶρο σου στό θυσιαστήριο, θυμηθεῖς πὼς ὁ ἀδελφός σου ἔχει κάτι ἐναντίον σου, τότε ἄφησε τὸ δῶρο σου ἐμπρός στό θυσιαστήριο καί πήγαινε πρῶτα νά συμφιλιωθείς μέ τόν ἀδελφό σου καί τότε ἔλα νά προσφέρεις τὸ δῶρο σου» (Ματθ. 5, 23-24). Οἱ λόγοι αὐτοὶ σημαίνουν πὼς γιά νά λατρεύσει ὁ ἄνθρωπος τὸ Θεό πρέπει προηγουμένως νά ἔχει καθαριστεῖ ἀπό κάθε ἁμαρτία.

Ὁ Θεός εἶναι τὸ ἀπόλυτο ἀγαθὸ καί ἡ ἀπόλυτη ἠθικὴ καθαρότητα. Εἶναι λοιπὸν ἀδύνατο νά πλησιάσει ὁ ἄνθρωπος τὸ ἀγαθὸ, ἂν προηγουμένως δέν ἀπομακρυνθεῖ ἐξ ὀλοκλήρου ἀπὸ τὸ κακὸ, πού ρυπαίνει τὴν ψυχὴ. Ὡς εἰκόνα τοῦ Θεοῦ ἡ ψυχὴ πρέπει σάν ἄλλο κάτοπτρο νά ἀντικατοπτρίζει τὸ θεὸ καί τὴ θεία ὠραιότητα. Ἄλλ' ὅπως τὸ ἀκάθαρτο κάτοπτρο δέ δέχεται τίς εἰκόνες τῶν ἀντικειμένων ἔτσι καί ἡ ψυχὴ ἀπορροφημένη ἀπὸ τίς βιοτικές μέριμνες καί σκοτισμένη ἀπὸ τὰ πάθη δέν εἶναι σέ θέση νά ὑποδεχθεῖ τίς ἐκλάμψεις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἐννοεῖται ὅτι δέν ἀρκεῖ ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τὸ κακὸ γιά νά λατρεύσει ὁ ἄνθρωπος τὸ Θεό. Παράλληλα πρέπει νά ἐκτελεῖ καί τὸ ἀγαθὸ. Οἱ πράξεις τῆς ἀγάπης συνοδεύουν τὴν ἀληθινὴ λατρεία. Στὴ θεία λειτουργία τῶν Προηγισμένων ὁ ἱερέας παρακαλεῖ τὸ Θεὸ νά καθαρίσει τὰ χεῖλη τῶν πιστῶν πού τόν δοξολογοῦν καί νά τοὺς βοηθήσει ν' ἀπέχουν ἀπὸ φαῦλες πράξεις καί νά ἐνεργοῦν ἐκεῖνα πού εἶναι εὐάρεστα σ' Αὐτόν. Παρόμοια αἰτήματα βλέπουμε καί στίς ἄλλες λειτουργίες, πού χρησιμοποιεῖ ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, (Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Μεγ. Βασιλείου, Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου) καί στίς ἀκολουθίες τῶν Μυστηρίων.

γ) Ἡ ἄσκηση τοῦ ἀνθρώπου στὴν ἠθικὴ ζωὴ

Ὁ χριστιανικὸς βίος ἀρχίζει μέ τὸ βάπτισμα καί τελειώνει μέ τὴ θέωση τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλὰ μεταξὺ ἀφετηρίας καί τέρματος παρεμβάλλεται ὀλοκληρὴ ζωὴ ἀσκήσεως καί ἀδιάκοπης προπαρασκευῆς.

Ἡ λέξη ἄσκηση χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες γιά νά χαρακτηρίσουν τὸ φιλοσοφικὸ βίον. Ὁ φιλόσοφος παραβάλλεται συνήθως πρὸς ἀθλη-

τή. Ὅπως ὁ ἀθλητής γυμνάζεται διαρκῶς, ἔτσι καί ὁ φιλόσοφος ὀφείλει νά ἀσκεῖται πνευματικά καί νά γυμνάζεται σκληρά, γιά νά πετύχει τό σκοπό τῆς ζωῆς.

Ἡ ἀσκήση εἶναι διαρκῆς ἀγώνας γιά τήν ἐξάλειψη τῶν παθῶν καί τήν πραγματοποίηση τῆς ἀρετῆς. Ὁ ἀγώνας αὐτός διεξάγεται στό ἐσωτερικό τοῦ ἀνθρώπου. Τά διάφορα πάθη, καί κυρίως ὁ ἐγωισμός, καταπολεμοῦν καί διαφθείρουν τή θεία εἰκόνα μέσα μας. Ἡ ροπή πρός τό κακό εἶναι τόσο ἰσχυρή, ὥστε ὁ ἀνθρώπος μέ δυσκολία κατορθώνει μέ συνεχῆ ἀσκήση νά τήν καταστέλλει.

Στόν πνευματικό αὐτό ἀγώνα ὁ πιστός χρησιμοποιεῖ ὡς ὄπλα τήν προσευχή καί τήν ἐγρήγορηση. Μέ τήν προσευχή ζητεῖ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία εἶναι τό ἰσχυρότερο ὄπλο στόν ἀγώνα κατά τοῦ κακοῦ.

ΚΕΙΜΕΝΑ

«Ὁ Θεός ὁ μέγας καί αἰνετός, ὁ τῷ ζωοποιῷ τοῦ Χριστοῦ σου θανάτῳ εἰς ἀφθαρσίαν ἡμᾶς ἐκ φθορᾶς μεταστήσας, σύ πάσας ἡμῶν τάς αἰσθήσεις τῆς ἐμπαθοῦς νεκρώσεως ἐλευθέρωσον, ἀγαθόν ταύταις ἡγεμόνα τόν ἐνδοθεν λογισμόν ἐπιστήσας· καί ὄφθαλμός μὲν ἀπέστω παντός πονηροῦ βλέμματος, ἀκοή δέ λόγοις ἀργοῖς ἀνεπίβητος, ἡ δέ γλῶσσα καθαραιέτω ῥημάτων ἀπρεπῶν. Ἄγνισον ἡμῶν τά χεῖλη, τά αἰνοῦντά σε Κύριε· τάς χεῖρας ἡμῶν ποιήσον, τῶν μὲν φαύλων ἀπέχεσθαι πράξεων, ἐνεργεῖν δέ μόνα τά σοί εὐάρεστα· πάντα ἡμῶν τά μέλη, καί τήν διάνοιαν, τῇ σῇ κατασφαλιζόμενος χάριτι».

(Εὐχή πιστῶν ἀ' Λειτουργίας Προηγιασμένων).

(Ὁ Θεός ὁ μέγας καί ἄξιος ὑμνήσεως, πού μᾶς μετέθεσες μέ τό ζωοποιό θάνατο τοῦ Χριστοῦ σου ἀπό τή φθορά στήν ἀφθαρσία, σύ ἐλευθέρωσε ὅλες τίς αἰσθήσεις μας ἀπό τήν ἐμπαθή νέκρωση καί ὄρισε ὡς ἀγαθό ἡγεμόνα αὐτῶν τό λογισμό πού ὑπάρχει μέσα μας. Καί ὁ ὄφθαλμός μὲν ἄς ἀπέχει ἀπό κάθε πονηρό βλέμμα, ἡ δέ ἀκοή ἄς ἀποφεύγει τοὺς μάταιους λόγους, ἡ δέ γλῶσσα ἄς εἶναι καθαρῆ ἀπό ἀπρεπή λόγια. Ἄγνισέ μας τά χεῖλη πού σέ δοξάζουν Κύριε. Τά χέρια μας κάνε νά ἀπέχουν ἀπό κακές πράξεις, νά ἐνεργοῦν δέ μόνο ἐκεῖνα πού σέ εὐχαριστοῦν. Ὅλα τά μέλη μας καί τή διάνοια ἀσφάλισε μέ τή χάρη σου).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1) Γιατί ἡ ἠθική καθαρότητα εἶναι ἀπαραίτητη γιά τή θεία λατρεία;
- 2) Γιατί ἡ ἀσκήση εἶναι ἀπαραίτητη γιά τήν ἠθικοποίηση τοῦ ἀνθρώπου;
- 3) Σέ τί συνίσταται ἡ μίμηση τοῦ Χριστοῦ;